

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

ДІДКОВСЬКА Б. В.

УДК 339.5

Дідковська Б. В. Зовнішня торгівля товарами України з країнами Західної Європи

У статті обґрунтовано, що на даному етапі євроінтеграції України торговельні відносини з країнами Європи задля їх зміцнення і розширення потребують глибшого вивчення та аналізу. Оскільки серед основних торговельних партнерів України впродовж останнього десятиліття перебувають здебільшого країни Західного регіону ЄС, цілком доцільним є окреме дослідження зовнішньоторговельних зв'язків України із країнами Західної Європи. У статті проаналізовано сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами із зазначеними країнами, виявлено основні тенденції зовнішньої торгівлі, як у докризовому, так і у післякризовому періодах. Відповідно до проведеного аналізу були зроблені висновки про високий рівень залежності внутрішнього ринку України від домінуючих в імпорті із Західної Європи товарів з високим рівнем доданої вартості, а також про наявність у торгівлі товарами із зазначеними країнами суттєвих диспропорцій, які виникли у 2000 – 2007 рр., поглиблювались у подальшому і сьогодні становлять загрозу стратегічним інтересам України. Дані процеси збільшують потребу українських експортерів у наявності економіко-математичних моделей, які б дозволили виявити тенденції та закономірності в українській торгівлі товарами з країнами Західної Європи. У статті запропоновано регресійні моделі, що описують показники товарного експорту та імпорту України із Західною Європою, які були побудовані за методом покрокового відбору факторів. Аналіз статистичних характеристик даних моделей, здійснений з метою оцінки їх прогнозних якостей, дозволяє зробити висновок про високу якість побудованих рівнянь. Враховуючи останнє, моделі можуть використовуватися для розробки імітаційних прогнозів при науковому обґрунтуванні рішень у сфері зовнішньої торгівлі товарами, що визначено як напрямок для подальших досліджень.

Ключові слова: зовнішня торгівля товарами, зовнішньоторговельні зв'язки, Західноєвропейський регіон.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул:** 2. **Бібл.:** 10.

Дідковська Богдана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту, Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв (вул. Лаврська, 9, корп. 15, Київ, 01015, Україна)

E-mail: danadid@mail.ru

УДК 339.5

UDC 339.5

Дидковская Б. В. Внешняя торговля товарами Украины со странами Западной Европы

В статье обосновано, что на данном этапе евроинтеграции Украины торговые взаимоотношения со странами Европы, с целью их укрепления и расширения, требуют более глубокого изучения и анализа. Поскольку среди основных торговых партнеров Украины в течение последнего десятилетия преобладают преимущественно страны Западного региона Евросоюза, вполне обоснованным является отдельное исследование внешнеторговых связей Украины со странами Западной Европы. В статье проанализировано современное состояние внешней торговли товарами с вышеупомянутыми странами, определены основные тенденции внешней торговли, как в докризисном, так и в посткризисном периодах. В соответствии с проведенным анализом были сделаны выводы о значительном уровне зависимости внутреннего рынка Украины от доминирующих в импорте из Западной Европы товаров с высоким уровнем добавленной стоимости, а также о существовании в торговле товарами с вышеупомянутыми странами существенных диспропорций, которые возникли в 2000 – 2007 гг., углублялись в дальнейшем и сегодня являются угрозой стратегическим интересам Украины. Данные процессы увеличивают потребность украинских экспортеров в наличии экономико-математических моделей, которые позволят выявить тенденции и закономерности в украинской торговле товарами со странами Западной Европы. В статье предложены регрессионные модели, описывающие показатели товарного экспорта и импорта Украины с Западной Европой и построенные методом пошагового отбора факторов. Анализ статистических характеристик данных моделей, проведенный с целью оценки их прогнозных качеств, позволяет сделать вывод о высоком качестве построенных уравнений. Учитывая вышесказанное, модели могут использоваться для разработки имитационных прогнозов при научном обосновании решений в сфере внешней торговли товарами, что определено как направление для дальнейших исследований.

Ключевые слова: внешняя торговля товарами, внешнеторговые связи, Западноевропейский регион.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул:** 2. **Библ.:** 10.

Дидковская Богдана Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра менеджмента, Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств (ул. Лаврская, 9, корп. 15, Киев, 01015, Украина)

E-mail: danadid@mail.ru

Didkovskaya B. V. Foreign Trade of Ukraine with West-European Countries

The article justifies that, at this stage of European integration of Ukraine, trade relations with European countries, with the aim of their strengthening and expansion, require deeper study and analysis. Since the main trade partners of Ukraine during the past decade include mostly West-European countries, it is quite justified to conduct a separate study of foreign economic links of Ukraine with West-European countries. The article analyses modern stage of foreign trade with the above mentioned countries, identifies main tendencies of foreign trade both in pre-crisis and in post-crisis periods. Conclusions were made on the basis of the analysis on a significant level of dependence of the Ukrainian domestic market upon dominating commodities from Western Europe with a high level of added value and also on existence of significant disproportions in trade with the above mentioned countries, which appeared in 2000 – 2007, have become deeper and are a threat to strategic interests of Ukraine. These processes increase a need of Ukrainian exporters in availability of economic and mathematical models, which would allow revelation of tendencies and regularities in Ukrainian trade with West-European countries. The article offers regression models which describe indicators of trade export and import of Ukraine with Western Europe and which are built using the method of step-by-step selection of factors. Analysis of strategic characteristics of these models, conducted with the purpose of assessment of their forecast properties, allows making a conclusion on high quality of built equations. Taking into account the above, the models could be used for development of imitation forecasts during scientific justification of decisions in the sphere of foreign trade, which is identified as a direction of further study.

Key words: foreign trade, foreign economic links, West-European Region.

Pic.: 2. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 10.

Didkovskaya Bogdana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Management, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts (vul. Lavrska, 9, korp. 15, Kyiv, 01015, Ukraine)

E-mail: danadid@mail.ru

Розвиток зовнішньоторговельних зв'язків України з Євросоюзом є складним процесом, окремі аспекти якого є предметом численних економічних досліджень. Не викликає сумніву, що на даному етапі торгівельні відносини між Україною та ЄС задля їх зміцнення і розширення потребують глибшого аналізу. На сьогодні стан розробки означеної проблеми вимагає подальшого дослідження питань взаємозв'язків між показниками зовнішньої торгівлі, визначення факторів впливу на обсяги та структуру зовнішньоторговельних зв'язків, а також розробки моделей, що імітують розвиток зовнішньоторговельних зв'язків України з Євросоюзом.

Попри спільну економічну політику у Європейському Союзі, економічна система країн – членів ЄС доволі різна, і кожна країна має специфічні особливості економічного розвитку, що підтверджується низкою криз у Південній Європі в останні роки. Крім того, внаслідок історичних факторів існують суттєві відмінності між економікою країн Західної та Східної Європи, до того ж, країни Східної Європи у минулому відносилися до так званого соціалістичного табору, що вплинуло на формування сучасної економічної системи зазначених країн, а також зумовило специфіку торговельних відносин з Україною.

Враховуючи вищезгадане, досліджуючи зовнішньоторговельні зв'язки з ЄС, доцільно розглянути окремо зовнішню торгівлю України з країнами Західної Європи. Саме це зумовлює актуальність даної публікації.

Об'єктом даного дослідження є зовнішньоторговельні зв'язки України з країнами Західної Європи. Методологічне підґрунтя складають: теорія системного аналізу; альтернативні теорії зовнішньої торгівлі, економетричні методи моделювання; методи експертних оцінок, статистичного, логічного та системно-структурного аналізу, графоаналітичні методи. Інформаційною базою дослідження виступили наукові праці таких українських та іноземних вчених, як: В. Андрійчук, О. Барановський, І. Бурковський, Р. Вінн, О. Власюк, Б. Данилишин, А. Гальчинський, В. Геєць, Я. Жаліло, Б. Кваснюк, І. Крючкова, Л. Клейн, А. Мокій, О. Осауленко, В. Пархоменко, Я. Тінберген, В. Точилін, Ф. Фішер, К. Холден, О. Черняк, В. Юрчишин, дані Держкомстату України, Міністерства економіки України, а також експертні оцінки авторських досліджень.

Мета статті – аналіз сучасного стану та моделювання основних показників зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами Західної Європи.

Тенденції світового розвитку та динаміка інтеграційних процесів ставлять перед Україною нові проблеми, що вимагає детального вивчення та нових підходів до вирішення [1 – 3]. Оскільки для світової економіки характерна постійна зміна кон'юнктури, Україні необхідна розробка національних програм, які дозволять утримувати та збільшувати частку українського експорту на європейський ринок. У цілому стратегія нарощування національного експорту полягає не тільки в збільшенні його обсягів, а й в створенні довгострокових конкурентних переваг, стабільному розширенні та якісному поліпшенні на їх основі позиції України. Виділення у структурі Євросоюзу групи країн Західної Європи та вивчення структури та закономірностей у зовнішній торгівлі товарами з цими країнами дозволить по новому

поглянути на проблему зміцнення торговельних зв'язків України та ЄС.

Традиційно до країн Західної Європи відносять Австрію, Бельгію, Грецію, Данію, Кіпр, Люксембург, Ірландію, Італію, Іспанію, Мальту, Нідерланди, Німеччину, Португалію, Фінляндію, Францію, Сполучене Королівство Великобританії та Швецію. Як бачимо, у цьому переліку присутні найбільші торговельні партнери України в ЄС, окрім Польщі, – Німеччина та Італія. Попри низку проблем у розвитку зовнішньоторговельних відносин України з країнами Західної Європи, слід відзначити, що ринки зазначених країн потенційно привабливі для українських експортерів не тільки тому, що є найбільшими ринками країн-сусідів, які мають найбільший ВВП, а й тому, що ці ринки – досить вимогливі з точки зору якості. Отже, збільшення частки українських товарів на зазначених ринках сприятиме вдосконаленню технологічної та виробничої бази української економіки, підвищенню конкурентоспроможності української продукції внаслідок відповідності високим європейським стандартам.

Проаналізуємо динаміку торгівлі між Україною та країнами Західної Європи у 2007 – 2012 рр. У зазначеному періоді спостерігалася яскрава виражена тенденція до збільшення зовнішнього торговельного обороту України з країнами Західної Європи. Виняток складає кризовий для України 2009 р., у якому відбулося скорочення експорту у 1,8 раза, порівняно з попереднім 2008 р. Проте, вже у 2010 р. обсяги експорту та імпорту зросли, порівняно з 2009 р., на 1879,6 та 1810,6 млн дол. відповідно, що свідчить про поступове відновлення обсягів зовнішньої торгівлі у післякризовий період (рис. 1). Слід зазначити, що рис. 1 демонструє значне перевищення обсягів імпорту над обсягами експорту, що традиційно для української зовнішньої торгівлі і є однією зі стратегічних проблем розвитку економіки.

У 2012 р. обсяги експорту та імпорту практично не змінилися, порівняно з попереднім роком, що однаково може свідчити про стабілізацію позицій українських експортерів на ринках країн Західної Європи, або сигналізувати про негативні тенденції у зовнішньоторговельних зв'язках з даними країнами. У табл. 1 подано зовнішню торгівлю товарами з країнами Західної Європи у географічному розрізі. Як бачимо, у 2010 – 2012 рр. найбільше Україна експортувала товарів до Італії, Німеччини та Іспанії. У трійку лідерів країн-імпортерів до України входили Німеччина, Італія та Франція (рис. 2 і рис. 3). Також традиційно значними торговельними партнерами України у даному регіоні є Нідерланди та Великобританія. Аналогічна ситуація спостерігалась і у 2007 – 2009 рр. За даними Держкомстату, у перші два місяці 2013 р. Німеччина і Франція були основними торговими партнерами України не тільки у Західній Європі, а й в цілому в Євросоюзі.

У періоді 2007 – 2012 рр. основними товарними групами українського експорту до країн західної Європи стали неблагородні метали та вироби з них (у середньому третина від загального обсягу торгівлі). Друге місце займали чорні метали (близько чверті від загального обсягу); третє місце – поставки мінеральних продуктів

(близько 1/5); четверте місце – машини, устаткування та механізми. Найбільше у 2007 – 2012 рр. із Західної Європи Україна імпортувала такі товари, як: енергетичні матеріали, фармацевтична продукція, продукти хімічної промисловості, полімерні матеріали, вироби з чорних металів, ядерні реактори, електричне обладнання, автомобілі, тощо [2, 3].

Як видно з *табл. 1*, у Західній Європі небагато країн, з якими Україна має позитивне зовнішньоторговельне сальдо, а саме: Греція, Італія, Кіпр, Мальта та Португалія, з іншими країнами у 2007 – 2012 рр. Україна мала від’ємне сальдо по торгівлі товарами.

їнами Західної Європи, при цьому обсяги імпорту товарів скоротилися значно більше, що сприяло зменшенню пасивного сальдо торгівлі товарами у 2009 – 2010 рр. У 2010 р., з появою перших ознак відновлення ділової активності, обсяги експорту до Західної Європи зросли значно більше, ніж обсяги імпорту із зазначених країн, але вже у 2011 р. від’ємне сальдо торгівлі товарами з переважною більшістю країн Західної Європи почало зростати. Найбільш відчутно воно зросло у торгівлі з Німеччиною, Францією та Великобританією, на які у сукупності припадає в середньому 31% товарного експорту та 56% імпорту України з Західної Європи.

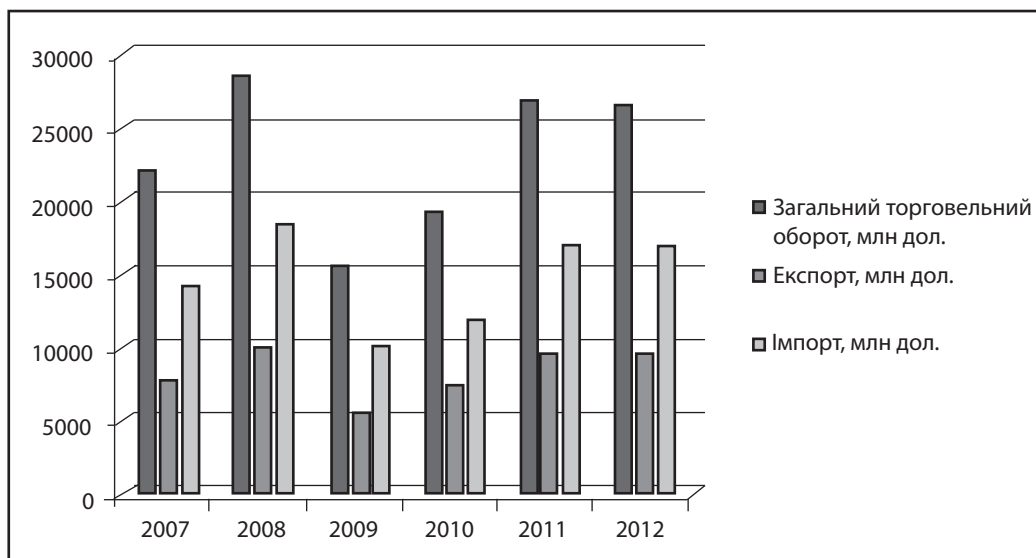

Рис. 1. Динаміка торгівлі між Україною та країнами Західної Європи у 2007 – 2012 рр.

Розроблено за [4, 5].

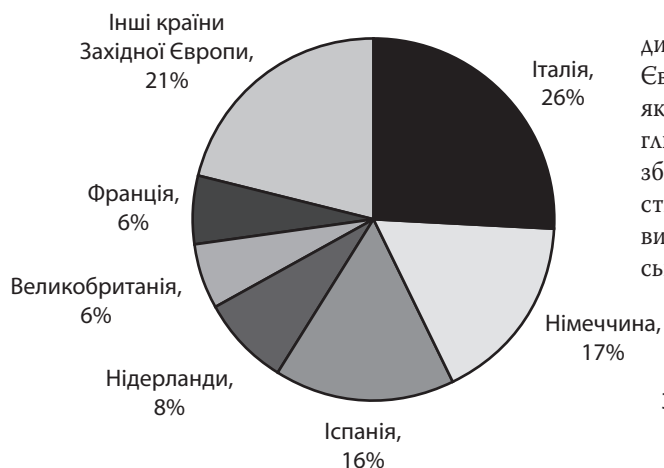
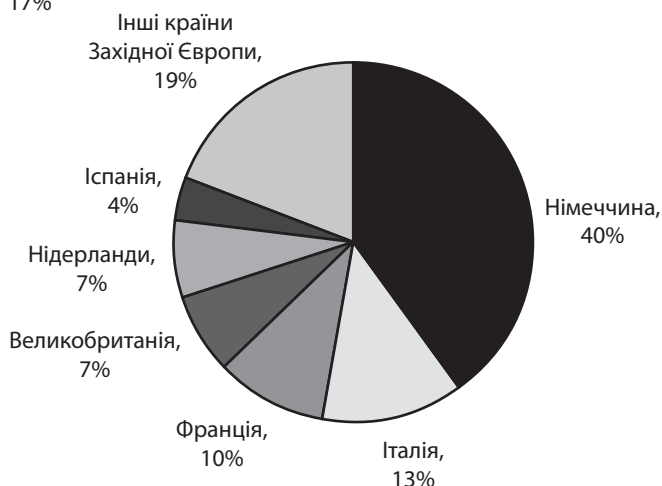

Рис. 2. Географічна структура товарного експорту України до країн Західної Європи у 2012 р.

Рис. 3. Географічна структура товарного імпорту України з країн Західної Європи у 2012 р.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що динаміка торгівлі товарами України з країнами Західної Європи доводить, наявність суттєвих диспропорцій, які суперечать стратегічним інтересам України та поглиблювалися у 2007 – 2012 рр. Вищезазначені процеси збільшують потребу українських експортерів у наявності економіко-математичних моделей, які дозволяють виявити основні тенденції та закономірності в українській торгівлі товарами з країнами Західної Європи.

Аналіз динаміки торгівлі товарами з країнами Західної Європи свідчить про високий рівень залежності внутрішнього ринку України від домінуючих в імпорті з цього регіону товарів з високим рівнем доданої вартості. Так, у кризовому 2009 р. скоротилися обсяги товарної торгівлі України з кра-

та устаткування, оскільки між вищезгаданим сальдо та показником товарного імпорту України з країн Західної Європи великий коефіцієнт кореляції (0,99). Аналіз параметрів рівняння (2) показує, що при незмінних обсягах експорту до ЄС енергетичних машин та устаткування 72% приросту імпорту з Євросоюзу товарів даної групи припадає на імпорт із Західної Європи. Крім того, слід відзначити, що товарний імпорт з країн Західної Європи, на відміну від товарного експорту, не має сезонних коливань, що свідчить про упевнене становище західноєвропейських імпортерів на українських ринках.

При аналізі достовірності параметрів розроблених моделей і ступінь їх адекватності реальним процесам зовнішньої торгівлі з країнами Західної Європи були отримані критичні значення таких статистичних характеристик [6]: коефіцієнт детермінації (R^2), що визначає залежність варіації досліджуваних показників від факторів моделі; статистика Стьюдента (t), що характеризує значимість параметрів моделі (подана у дужках під оціненими параметрами моделей); статистика Фішера (F), що визначає значимість коефіцієнта детермінації; критерій Дарбіна – Уотсона ($D.W.$), що визначає наявність автокореляції залишків; середня квадратична помилка рівняння ($S.E.$). Усі зазначені характеристики розраховувалися автоматично у середовищі пакету Eviews.

Оцінюючи якість і придатність для побудови прогнозів рівнянь (1) та (2), необхідно зазначити, що обидві моделі, мають високий коефіцієнт детермінації, а саме: R дорівнює 0,96 та 0,99 відповідно, що означає, що запропоновані рівняння на 96% та 99% пояснюють коливання обсягів українського експорту та імпорту з країн Західної Європи. Крім того, аналіз наведених вище статистичних характеристик дозволяє зробити висновок про високу якість побудованих рівнянь. Враховуючи останнє, моделі (1) та (2) можуть використовуватися для побудови імітаційних прогнозів при науковому обґрунтуванні рішень у сфері зовнішньої торгівлі товарами [7 – 10].

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що зовнішня торгівля товарами України з країнами Західної Європи розвивалася у 2007 – 2012 рр. під впливом різноспрямованих економічних, політичних та соціальних чинників, внаслідок чого мали місце немонотонні тенденції в обсягах експорту та імпорту. Домінуючі позиції у зовнішній торгівлі товарами України з країнами Західної Європи займає експорт сировини, що піднімає питання необхідності диверсифікації українського експорту до даного регіону. При цьому рівень товарної концентрації експорту є суттєво більшим, ніж рівень концентрації імпорту, що сигналізує про вузькість товарного асортименту української торгівлі з країнами Західної Європи. Значний вплив на обсяги та структуру зовнішньої торгівлі товарами України з країнами Західної Європи спричинила криза у 2008 – 2009 рр., але динаміка зовнішньої торгівлі у 2010 – 2012 рр. дозволяє стверджувати, про поступовий вихід з кризи як українських експортерів, так і економіки країни в цілому. Внаслідок вищезгаданого розробка багатофакторних моделей, які б враховува-

ли закономірності розвитку та складність взаємозв'язків показників зовнішньої торгівлі України з країнами Західної Європи, набуває особливого значення.

Запропоновані моделі обсягів товарного експорту та імпорту України з країн Західної Європи мають високі якісні характеристики, отже на їх базі можуть бути розроблені високоточні науково обґрунтовані прогнози. З останнього визначається напрямок для подальших досліджень у даній сфері: розробка імітаційних прогнозів розвитку зовнішньої торгівлі товарами України з країнами Західної Європи. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Дідковська Б. Стан та перспективи України на товарних ринках ЄС / Б. Дідковська // Формування ринкових відносин в Україні : 36. наук. пр. – К. : НДЕІ, 2006. – Вип.12 (67). – С. 21 – 25.
2. Місяць Т. В. Торгівля України та ЄС під час і після світової кризи / Т. В. Місяць // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 3. – С. 49 – 60.
3. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015). Шляхом європейської інтеграції / [А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, С. Г. Бабенко, Я. Б. Базиліук, Б. В. Букринський] / Нац. ін-т стратег. дослідж. ; Ін-т економ. прогнозування НАН України. – К., 2004. – 416 с.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики // Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України // Економічне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrexport.gov.ua>
6. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : Підручн. для студ. вищ. навч. закл. / Харківський національний екон. ун-т; В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. – Х. : ВД «НЖЕК», 2005. – 396 с.
7. Колосова Ю. В. Оптимізація структури зовнішньої торгівлі, як основа підвищення добробуту держави / Ю. В. Колосова // Управління підприємствами: проблеми та шляхи їх вирішення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Т. 1. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2003. – С. 184 – 187.
8. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / В. М. Геєць, В. П. Александрова, Т. І. Артюмова та ін. – К. : Ін-т екон. прогнозування НАН України, Фенікс, 2003. – 1008 с.
9. Конкурентоспроможність української економіки: Наук. доп. / Б. Є. Кваснюк, С. І. Кіреєв, О. Ю. Болховітінова та ін. / Б. Є. Кваснюк (ред.) / НАН України. Ін-т економічного прогнозування. – К., 2006. – 96 с.
10. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Посилання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2011. – 432 с.

REFERENCES

- Didkovska, B. "Stan ta perspektyvy Ukrainy na tovarnykh rynkakh IES [Status and prospects of Ukraine to EU commodity markets]." In *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 21-25. Kyiv: NDEI, 2006.
- "Ekonomichne spivrobitnytstvo [Economic cooperation]." Ofitsiynyi sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i tohrivli Ukrainy. <http://www.ukrexport.gov.ua>

Halchynskiy, A. S. and others. *Stratehiia ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy (2004 – 2015). Shliakhom ievropeiskoi intehtatsii* [Strategy for Economic and Social Development of Ukraine (2004 – 2015). Towards European Integration]. Kyiv: Nats. in-t strateh. doslidzh.; In-t ekonom. prohnozuvannia NAN Ukrainy, 2004.

Heiets, V. M., Klebanova, T. S., and Cherniak, O. I. *Modeli i metody sotsialno-ekonomichnoho prohnozuvannia* [Models and methods of social and economic forecasting]. Kh.: Inzhpek, 2005.

Heiets, V. M., Aleksandrova, V. P., and Artyomova, T. I. *Ekonomika Ukrainy: stratehiia i polityka dovhostrokovoho rozvytku* [Economy of Ukraine: long-term strategy and policy development]. Kyiv: In-t ekon. prohnozuvannia NAN Ukrainy; Feniks, 2003.

Kolosova, Yu. V. "Optimizatsiia struktury zovnishnyoi torhivli, iak osnova pidvyshchennia dobrobutu derzhavy [Optimi-

zation of the structure of foreign trade, as a basis for welfare state]." Donetsk: DonDUET, 2003. 184-187.

Kvasniuk, B. Ie., Kirieiev, S. I., and Bolkhovitinova, O. Yu. *Konkurentospromozhnist ukrainskoi ekonomiky* [Competitiveness of Ukrainian economy]. Kyiv: In-t ekonomichnoho prohnozuvannia, 2006.

Misiats, T. V. "Torhivlia Ukrainy ta IES pid chas i pislia svi-tovoi kryzy [Trade in Ukraine and the EU during and after the global crisis]." *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 3 (2010): 49-60.

"Modernizatsiia Ukrainy – nash stratehichnyi vybir [Modernization of Ukraine - our strategic choice]." *Shchorichne posylania Prezidenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2011.

"Zovnishnyoekonomichna diialnist [Foreign trade]." Oftsiniyi sait Derzhavnoho komitetu statystyky. <http://www.ukrstat.gov.ua>

УДК 339.5:004.032.26

ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО КОНТРАКТУ ПРОМИСЛОВОГО АВІАПІДПРИЄМСТВА

ПІЛЕЦЬКА С. Т.

УДК 339.5:004.032.26

Пілецька С. Т. Прогнозування ефективності виконання зовнішньоекономічного контракту промислового авіапідрприємства

У статті відзначено, що ключовим інструментом зовнішньоекономічної діяльності є зовнішньоекономічний контракт, на основі якого формуються методичні складові залежно від рівня її організації. Економічна ефективність контрактів багато в чому залежить від впливу ризиків, мінімізація яких дозволяє підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності промислового авіапідрприємства. Для визначення впливу ризиків зовнішньоекономічного контракту на рентабельність продукції пропонується використувати нелінійну авторегресійну модель із зовнішніми входами (NARX). Методом оптимізації функціонала якості виступає метод Левенберга – Марквардта, що приводить до отримання більш надійних результатів. Для оцінки ефективності виконання зовнішньоекономічного контракту доцільно розраховувати показник якості укладання контракту. Запропоновано утворювати резервні фонди відшкодування втрат від дії зовнішньоекономічних ризиків. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства необхідно оцінювати з точки зору фактично отриманого прибутку за виконаними контрактами та збільшення за цей рахунок оборотних коштів.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічний контракт, ефективність, рентабельність, прогнозування, ризик, нейронні мережі.

Рис.: 1. **Табл.:** 6. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 20.

Пілецька Саміра Тимофіївна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, кафедра фінансів, обліку та аудиту, Національний авіаційний університет (пр. Космонавта Комарова, 1, Київ, 03058, Україна)

E-mail: samirapiletskaya@mail.ru

УДК 339.5:004.032.26

Пілецька С. Т. Прогнозування ефективності виконання зовнішньоекономічного контракту промислового авіапідрприємства

В статье отмечено, что ключевым инструментом внешнеэкономической деятельности является внешнеэкономический контракт, на основе которого формируются методические составляющие в зависимости от уровня ее организации. Экономическая эффективность контрактов во многом зависит от влияния рисков, минимизация которых позволяет повысить эффективность внешнеэкономической деятельности промышленного авиапредприятия. Для определения влияния рисков внешнеэкономического контракта на рентабельность продукции предлагается использовать нелинейную авторегрессионную модель с внешними входами (NARX). Методом оптимизации функционала качества выступает метод Левенберга – Марквардта, который приводит к получению более надежных результатов. Для оценки эффективности выполнения внешнеэкономического контракта целесообразно рассчитывать показатель качества заключения контракта. Предложено образовывать резервные фонды возмещения потерь от воздействия внешнеэкономических рисков. Эффективность внешнеэкономической деятельности предприятия необходимо оценивать с точки зрения фактически полученной прибыли по выполненным контрактам и увеличения за этот счет оборотных средств.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, внешнеэкономический контракт, эффективность, рентабельность, прогнозирование, риск, нейронные сети.

Рис.: 1. **Табл.:** 6. **Формул.:** 1. **Библ.:** 20.

Пілецька Саміра Тимофіївна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, кафедра фінансів, учета и аудита, Национальный авиационный университет (пр. Космонавта Комарова, 1, Киев, 03058, Украина)

E-mail: samirapiletskaya@mail.ru

UDC 339.5:004.032.26

Piletska S. T. Forecasting Efficiency of Execution of a Foreign Economic Contract of an Industrial Aviation Enterprise

The article states that the key tool of foreign economic activity is a foreign economic contract, on the basis of which methodical components are formed depending on the level of its organisation. Economic efficiency of contracts mostly depends on influence of risks, minimisation of which allows increase of efficiency of foreign economic activity of an industrial aviation enterprise. In order to determine influence of risks of a foreign economic contract on profitability of products it is offered to use a non-linear autoregressive model with external inputs (NARX). Method of optimisation of the quality functional is the Levenberg-Marquardt method, which results in obtaining more reliable results. In order to assess efficiency of performance of a foreign economic contract it is expedient to calculate the indicator of quality of conclusion of a contract. It is offered to create reserve funds of compensation of losses from impact of foreign economic risks. Efficiency of foreign economic activity of an enterprise should be assessed from the point of view of factually received profit against executed contracts and increase of circulating funds due to it.

Key words: foreign economic activity, foreign economic contract, efficiency, profitability, forecasting, risk, neural networks.

Pic.: 1. **Tabl.:** 6. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 20.

Piletska Samira T. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Department of Finance, Accounting and Audit, National Aviation University (pr. Kosmonavta Komarova, 1, Kyiv, 03058, Ukraine)
E-mail: samirapiletskaya@mail.ru